

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES
PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 cèntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remeti á la Redacció, se'n donará compte en lo Setmana

Any 5.^{nt}

Diumenge 24 de Abril de 1898

Núm. 210

SECCIÓ GENERAL

GUERRA

A la hora que sortirà LO GERONÉS es molt probable que ja s' hagin romput les hostilitats ab los Estats Units de América. Lo conflicte que ja fa molt de temps amenassava y véyem venir ha arribat, com sila pobre Espanya no pogué sortir-se de calamitats y de desgracies. Quan era temps de evitarho, no s' féu, y avuy, no obstant tots los esforços y tota la bona voluntat del Govern de la nació, la guerra internacional no ha pogut conjurar-se. Les concessions han resultat tardanes é ineficasses pera acabar les guerres colonials, les exigencies dels Estats Units han anat crexent cada dia, y l' caliu que mantenien encés los egoismes y les ambicions malsanes dels partits polítics de la Península, llensava guspises ardentes y perillava convertir-se en encesa foguera. Quasi no quedava más remey que obter entre una guerra civil adintre casa ó una guerra ab los Estats Units, y s' ha obter per lo últim. Deu vulga protegirnos y reservar totes les íres de la seva Justicia contra 'ls causants directes é indirectes de les desgracies de la nació. La guerra es sempre un mal y si correspon soportarla ab resignació quan es imprescindible, no es prudent ni cristiá desitjarla ni buscarla. Nosaltres que ni l' hem atida ni l' hem desitjada, la sofrirém, com la gran massa del país, com un flagell que posa á proba les seves forces y la seva vitalitat y, sense esperar ni volguer d' ella cap profit, execrerém desde 'ls fons de nostre cor de la ineptitud d' aquells que devien y no han sapigut prevenir-la y més encara d' aquells que l' han atida ab l' ignoble fi d' aprofitarse de les seves possibles conseqüencies. No es hora de fer profecies sobre 'ls seus resultats, ni tindriem datos ni elements positius en que poguer fundarles. Pero sien aquestos favorables ó adversos, Espanya n' sortirà perjudicada. De moment ne sofreix ja y n' sofrirà molt més encara tota la riquesa pública y privada del país, se revifarà la guerra de Cuba, perilla que torni á insurreccionarse Filipines, y l' nostre exercit y la nostra marina s' haurán de barallar ab un nou enemic, molt més fort y poderós dels que fins fa poch tenia al davant. Després... tant de bó puga Espanya dedicarse ab pau y quietut á restablir les seves forces, á recuperar la sauch perduda y á esmenar les faltes que li han portat tants de tropells, y no vegi creixer les seves dificultats interiors ab los rellexos que pot dexar una guerra com la que ara comensa!

J. B. y S.

ACORT

de les Cambres Nort-americanes

Lo tex literal de la resolució presa per les Cambres Nort-americanes es lo següent:

«Considerant que les abominables condicions que durant més de tres anys han existit á la illa de Cuba, tant aprop de nostres fronteres, han irritat lo sentit moral del poble dels Estats Units, han sigut una desgracia pera la civilització cristiana; acabant com ha succehit, ab la destrucció d' un acorssat dels Estats Units ab 265 de sos oficials y tripulants en lo curs d' una visita amistosa al port de la Habana; y que ja no poden més ser tolerades, com afirmá lo President dels Estats Units en son Missatge al Congrés de 11 d' Abril de 1898, sobre el quin fou invitat lo Congrés á deliberar.

«Queda resolt desde ara pel Senat y la Cambra de Representants dels Estats Units en comú:

«Primer Que 'l poble de la illa de Cuba es, y de dret deu ser, libre é independent.

«Segon. Que es un deber dels Estats Units lo de demanar, y 'l Govern dels Estats Units efectivament demana que 'l Govern d' Espanya abandoni d' un pleget la seva autoritat y govern en la illa de Cuba, y retiri les seves forces de terra y de mar de Cuba y de les aygues cubanes.

Tercer. Que s' donga al President dels Estats Units l' encárrech y la facultat, com per la present resolució se li dona, d' emplear totes les forces de terra y de mar dels Estats Units y de eridar al servey actiu dels Estats Units la milicia dels distints Estats en la proporció que puga exigir lo portar á efecte aquestes resolucions.

Quart. Que 'ls Estats Units desde ara renuncián á tofa disposició ú orientació dirigida á exercir soberania, jurisdicció ó poderiu sobre dita illa, exceptuat pera la seva pacificació resolta; y pera quant estiga realitzada, afirman la seva resolució d' abandonar lo govern y domini de la Illa al poble de ella »

Lliga Catalanista de Banyolas.

Aquesta nova societat ha publicat la següent circular que recomanem á nostres llegidors:

CIRCULAR

Los preuats restos del Palau y Temple dels Comptes de Besalú, dels successors del famós Tallafarro, quals despallas fa poch honravem á Ripoll, están amenassats de completa ruina y de perders per nosaltres per un may més. Aquell monument de nostre historia patria, corre gran perill de veurers en mans estranyas que n' farán de ell una explotació vergonyosa per tots los catalans amichs de las tradicions y glories de la terra.

¿Podem consentir cosa tan afrentosa com fora, si aixó arribés, tots quants desitjem que rebrotin ufanosos los bells recors de la antiga Catalunya y que arreu admirin sa hermosura y fortalesa? De cap manera.

Es de necessitat evitarho, y puig que l' ocasió s' presenta aprofitem-la encara qu' aixó ns valga algun sacrifici. Perque ¿qué esperém donar á nostra estimada Catalunya, si quant ns necessita ns tirem enrera si ns té de costar sacrifici?

Sempre havem sentit á dir que á qui estima res l' atura quin se tracta de honrar á lo que es prenda del seu cor, aus be s' afanya, costi lo que costi, pera conseguirho. Y com creyem ab fermesa que 'ls catalans que ab eix nom s' honran estiman sa terra nadiua, no duptem que no voidrán avergonyirse vegent que per no volguer fer un petit sacrifici, no podem rescabalar pera Catalunya lo que per sa historia deu ser béu senu, y s' pert un dels monuments patris més apreciabls.

No ns explicariem, ni s' ho explicarian tampoch nostres fills, com nos afanyarem per donar digne sepulcre á las cendras d' En Tallafarro Comte de Besalú, al mateix témps que deixavem ser objecte de cobdicias estrangeras lo que fou casa payral delsecapdills-comtes de dita encontrada.

Per aqueixas rahons y creyent completar l' obra comensada col·locant los restos d' En Tallafarro en lo Monastir de Ripoll, la *Lliga Catalanista* d' aqui y en son nom la Junta, crida á tots los catalans perque l' ajudin á portar á cap la adquisició y consegüent restauració del artístich é historich monument de Santa Maria de Besalú.

A eix efecte s' obrirá una suscripció pera conseguir las dos cosas, y ajudant Deu, esperem que la obra s' farà ab lo concurs de tots, per lo que demana á 'ls periódichs que s' diuen amichs de la terra catalana que reproduixin aqueixa circular é invitin á tots los companys de causa á que secundin lo projecte. ¿Quina gloria no será per tots veure restaurada aquella hermosa joya del art y de l' historia de nostra benvolguda patria!

Banyoles 12 Abril de 1898

Salvador Masgran. *President.*—Francesch Bracons, *Vis-president.*—Jaume Saguat, *Tresorer.*—Enrich Boadella, Esteba Boschmonar, Joaquim Dellander, *Vocals.*—Mariano Malagelada, *Secretari 1.er* Joaquim Hostench *Secretari 2.^{on}*

LA MORTA-VIVA

Aquella gloriosa llengua catalana, quals enemichs creyan haver mort y enterrat per sempre, ha sigut ressucitada fa trenta nou anys, y viu avuy ab un esplet de vida que á més de quatre altres llenguas dona enveja. Als restauradors de la festa dels Jochs Florals, quins noms deurian esser grabats en lletras d' or, se deu lo miracle. Ells la estimavan encara, y son mateix amor los hi fen creure que no estava morta, sino aletargada, y acostantse á la tomba ahont jeya li cridaren *¡aixecat y camina!* Y la llengua catalana atenta al mágich crit de sos desvetlladors, s' alsá, deixá las tenebras y s' deixondí al raig de llum de la Poesia, y comensá á donar los primers passos. Després d' una inacció tant llarga, no era estrany que al principi caminés insegura, vacilant, casi d' esma, y sens donarsen compte d' ahont anava. Pero desde 'l primer instant may se vejé sola, sino ben acompanyada d' algun de sos fills que encara s' recordavan d' ella y s' anyoravan en la seva ausencia. Y en tant bona companyia, res més natural que la mare prompte, molt prompte, s' revifés, se trobés aconhortada y, sentintse ja forta, emprengué lo romiatje envers los indrets que ella altre temps coneixia. Y caminá y recorregué Catalunya, y avensá y s' arribá á Valencia, y s' embarcá y s' presentá á Mallorca, trobant arreu bona acullida, fillials abraçadas, esclats d' admiració per ella, per la *morta viva* que tants bons fills ploraren ab amarch plor, y que ara s' glatían de goig, d' entusiasme, al trobarse altra cop en sa presència. La alegría que en la Patria catalana despertá un fet tant inesperat fou immensa. La bona nova corregué ab la velocitat del llamp, y ja no hi hagué encontrada, desde 'l Pirineu al Montgó, desde 'l pla de Lleyda fins á la vall de Soller, que no n' tingué esment y celebrés com se mereixia la resurrecció de la parla catalana. Y cada dia aumentavan los seus admiradors, los uns admiravan als altres, tots l' enrotllavan, y la llengua catalana restaurada, ágil y forta, era ja poderosa. A son entorn hi tenia una munió tant espessa de sos fills pera guardarla, que sols ab ells podria formar un nombrós exercit, en la qual no hi mancavan campions que en la lluyta de las lletres li guanyarian llochs d' honor y la farien avensar més que despressa pel envejat camí de la gloria. ¡Si ha fet via densá dels trenta nou anys que la restauraren!

Ha sigut tal la activitat de catalans, valencians y mallorquins pera dignificarla, que ab un espay de tant breu, com lo que representa pera la restauració d' un idioma 'l número de vuyt llustres escassos, han lo grat que la alabin y admirin propis y estranys. Los que s' creyan profetas, y asseguravan que la llengua catalana viuria una vida raquítica en lo circol reduhit de Catalunya, s' han errat de mitj á mitj, ja que la nostra llengua ha sigut compresa y estudiada molt més enllá de nostras fronteres. Pregúntinho sino á las nacions que van al cap del moviment intelectual, á veure que n' saben de la literatura nostra, y la probable resposta será que 'ls presentin traduhidas á son respectiu idioma algunas de las obras que ha produhit la pensa catalana en sa actual renaixensa. Admirables la feconditat y varietat que en si presenta nostra moderna literatura, com si en los sigles que ha estat oprimida hagués anat acumulant la potencia intelectual que avuy demostra. La renaixensa de la literatura catalana se ns presenta múltiple, completa, robusta. Dels singlots poétichs y las gatadas á la tragedia, del senzill quadret de costums á la novela, de la ignoscant rondalla al poema épich, de la modesta monografia á la historia general de la Pátria, tot s' hi desenrotlla en sa ample esfera, tot hi viu ab vida pleiódica. ¡Quin goig més intens pera nosaltres contemplarla cada jorn més ufansa y véurela possessionada de la escena, del libre, de la revista literaria, del periódich polítich; reapareixer en la cátedra y ensenyar-se altra volta de sos antichs dominis! Sas conquis

tas en totes parts son contínues. No fa molt la aplaudida París, lo cervell d' Europa, ab motiu de la representació de *Terra Baixa*. Ara mateix tenim d' alegrarnos ab ocasió del estreno á Madrid de *Mossen Janot*, que ha obtingut un éxit franch, admirable, 'l primer de la temporada en lo *Teatro Espanyol*, qual públich ne sor'í entusiasmats, segons asseguran tots los periódichs de la Cort, y també ha corroborat la crítica, que ab rara unanimitat califica la esmentada obra de joya literaria. Al genial poeta Angel Guimerá li estava reservada la ditxa de proporcionar á nostre Patria aquestas satisfaccions y dolcesas. ¡Felís ell que pot lograrho! Hi ha que fixarse be, lo que representan tals conquistas. Que l' idioma catalá tinga admiradors á Fransa, á Alemania, á Noruega, ja es aflagador; pero no 'ns satisfá de bon tros tant com que 'ls tinga al cor mateix d' Espanya. Los motius de tal afirmació tots los coneixém. ¡A quinas consideracions no 's presta lo pensar que la despreciada, la aborrida, la casi morta llengua catalana tinga d' ésser ja fa alguns anys la que proporciona l' éxit, l' aconeixement de la temporada en lo teatre de la llengua castellana! Quin miracle es aquest que fa aplaudir á la llengua catalana pels seus detractors, y logra que lo que avans era considerat *tosco dialecto*, s' hagi convertit ara en *dulce lenguaje* (1)? S' ha de confessar que si algun fet demostra d' una manera evident la má de la Providencia, aquest es lo renaixement literari de la llengua catalana. ¡Qui 's hi hagués dit á aquells honorables despertadors de nostra parla la trascendencia d' aquella primera festa poética que realisaren al sol impuls de son gran amor á la terra! Aconteixements que tant alt posan lo nom catalá son, sens dubte, las millors demostracions de lo que val nostre idioma, y justifican plenament lo que li sían retornats los privilegis de que havia disfrutat en temps de bona recordansa. Sia, donchs, cada nou triomf un motiu que 'ns acosti més y més al entorn de la *morta-viva*. La seva gratitud correspondrá ab excés als cuydados dels que la estiman. Vetllant per ella, prodigantli tots modestas ó ricas ofrenas, lo veurém enaltida, y al llensar als quatre vents la noticia de sas victorias, advertirém al mon que pera la llengua catalana no s' han extingit encara 'ls llors y las grandesas.

J. PORTALS Y PRESAS.

(De La Costa de Llevant)

Sobre 'ls cambis

Las conclusions de la exposició que eleva 'l Foment del Treball Nacional al ministre d' Hisenda sobre las causas de la pujada dels cambis ab l' extranger y en la que 's senyalan los medis conduehents á millorarlos son las següents:

1.ª Manteniment del vigent régimen aranzelari que conté la importació estrangera y desenrotlla la producció del país.

2.ª Establiment del lliure-cambi ab nostras provincias d' Ultramar, en benefici de nostra exportació y del comer nacional.

3.ª Modificar la ley de prórroga del privilegi del Banch d' Espanya, de acort ab aquest establiment de crédito, en lo sentit de que las reservas metálicas del Banch en relació als bitllets en circulació representin com á mínim lo 40 per 100, essent precisament en or la meytat, obligantse ademés lo Banch á arribar al 45 per 100, en lo plasso de cinch anys, representant l' augment d' un enter en cada balans anyal, de manera que en 31 de Desembre de 1903 ofereixi 'l 45 per 100, essent la meytat precisament en or.

4.ª Aténentnos á la equivalencia perfecta establerta en los títuls del Deute exterior entre nostra moneda y las lliuras y 'ls franchs, pagar en pessetas los interessos del expressat Deute.

5.ª Mentres per obligació subsidiaria vingui obligat lo Tresor de la Península á pagar la amortisació y 'ls interessos dels bitllets hipotecaris de la isla de Cuba, verificarho en pessetas, fundantse en idéntichs motins.

6.ª Crear á París una sucursal d' Espanya que contribueixi á regularisar lo cambi y á normalisar l' arbitratje, exercint d' organisme compensador en lo giro internacional.

Per altre costat, en vista de que alguns comercians é industrials se preocupan aquets dias dels perjudicis que 'ls causan los alts cambis ab l' extranger, y de si sería convenient solicitar del Govern lo pago en pessetas de tots los cupons del deute que avuy se fa en franchs, se reuní la Junta Directiva del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro pera tractar d' aquestes

(1) Aixís califica al catalá 'l diari de Madrid *El Globo* al criticar la obra *el Padre Juanico*.

tas qüestions y veure quina relació tenian ab la agricultura.

Y creu la Directiva que ningú deu solicitar del Govern que falti á sos compromissos, puig l' honor d' Espanya exigeix que tots ajudém al Govern á cumplir ab son deber y un dels més sagrats es cumplir los compromisos contrets; que encara que per la suprema ley de la necessitat se judiqués indispensable tal mida, no serian los agricultors los cridats á solicitarla, essent com es ab perjudici de un tercer; solzament los tenedors del deute, que 's paga en franchs, tenen dret á oferir en be de la patria 'l sacrifici de la reducció de sos interessos; que tal mida no sembla pugni influir notablement en los cambis y que aquestos solzament perjudican al comer d' importació, pero afavoreixen notablement lo d' exportació, ab lo qual beneficían la agricultura y 'ls productors espanyols, obtenint bons preus los vins, las fraytas, los suros, los minerals, las fustas, lo bestiar, la virám y tota mena de productes d' industrias rurals, y, finalment, que si 'l Govern se veu en la veu eu la impossibilitat de cumplir sos compromisos ha de ser ell qui imposi equitativament los sacrificis.

Si las distintas agrupacions d' interessos creats á Espanya s' imposan alguna carga en benefici de la nació, mereixerán un aplauso; pero si pera obtenir quelcóm en son profit solicitan del Estat que sacrifici á altres, donarán lloch á la lluyta d' interessos y á la desunió que avuy més que may pot perjudicarlos.

Nombrá la Directiva á tres socis del Institut pera que estudiessin més detingudament aquestos assumptos y la informin sobre 'ls mateixos.

NOTICIES Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió 20 del Abril 1898. (2.ª convocatoria.) —Baix la presidencia del Arcaide Sr. Boxa se reuniren 8 concejals, que prengueren los següents acorts:

Aprobar la acta de la sessió anterior.
Fer constar que després de llegida l' instancia del «Foment» havia manifestat l' arcaide que l' Ajuntament se reservava en lo plech de condicions pel arrendament de llochs públics la facultat de subdividir las firas ó crear nous festigs.

Aprobar comptes per 2,992'18 pessetas.
Deixar pera la próxima sessió la discussió de la proposició presentada per la comissió de electricitat.

Adobar las palancas de la Barca, Areny y Font del Rey y recompondre las cadiras de la Devesa y comprarne de novas.

L' Ajuntament de Barcelona, que se ha proposat reformar lo cos de vigilants de nits, els hi exigeix entre altres condicions el de saber parlar lo catalá.

—S' ha constituït una agrupació catalanista á Balaguer, que conta ja ab numerosos socis.

—S' estan fent á Blancs treballs pera la constitució de una agrupació catalanista. Sembla que está á punt de constituïren una altre á Barcelona que durá per títol «Agrupació escolar catalanista Ramon Lull».

—En una masia de Sta. Coloma de Farnés morí dimecres don Carlos Quera. Fou carli tota la vida havent redactat en varis periódichs de las seves idees y havia sigut lo primer director del periódich local *El Norte*. Den lo tinga al cel,

—Ha mort á Figueres D. Eduart Rodeja, pare polítich del catedràtic d' aquest institut don Frederich Garcia y Llorca. Lo acompanyém en lo sentiment.

—S' ha publicat lo número corresponent al mes de Janer del *Butlletí del Centre excursionista de Catalunya* que conté lo següent sumari: «Sessió pública inaugural del any 1898: memoria del Sr. Secretari, per J. Massó y Torrents; discurs del senyor President, per Lluís Maria Vidal.—Llista dels socis.—Crónica del Centre.—Noves.» Reparteix ademés una fototopia de Santa Maria de Lluçá.

—Ahir, festa de Sant Jordi, Patrú de Catalunya, degué tenir lloch á la histórica iglesia de Santa Maria de Ripoll, la solempne cerimonia de colocar en una paret d' aquell temple la lápida que la Unió Catalanista ha fet gravar pera commemorar las patrióticas paraulas que l' Iltrm. doctor Morgades pronuncia en l' acte de tornar al culte de Deu aquell temple, casal de la Pátria.

La lápida, que es de bronzo, porta gravada en hermosos caracters aquesta inscripció: «Jam lætus moriar (Genes. XLVI—30). Conteni moriré després d'haver tornat á la Santíssima Verge Maria son antiquíssim trono de Ripoll; á Catalunya sa Casa payral; á sos Comtes y Abats llur honorífica sepultura, y haver treballat per fer restaurar son esperit y sas virtuts y ab un y altres las venerandas tradicions catalanas. Que Deu Nostre Senyor m' escolti y m' atengue y m' seguecan tots mos estimats compatricis.»

Va encuadrada aquesta lápida dintre d'un espléndit march de pedra de Montjuich d' estil románich del més florit, en lo que artísticament combinats hi campejan á un cantó 'ls escuts de Sant Jordi y l' de Catalunya, á l'altre 'ls atributs episcopals, y en la part superior una alegoria valentment dibuixada de la eterna heralla del bé y del mal. En lo tros de march que vadesota la lápida de bronzo hi ha una inscripció en la que 's fa constar que las paraulas sobreescrites son del Excm. é Iltrm. doctor don Joseph Morgades y Gili, Bisbe de Vich, y que son allí commemoradas en nom de la Nació catalana per la Unió Catalanista. Lo projecte d' aquesta lá-

pida y del march que la envolta es obra de nostre estimat amic company En Joseph Puig y Cadafalch.

—Entre 'l jovent de la Universitat de Barcelona s' ha constituït, una nova agrupació catalanista que compta ja ab més de sexanta socis y que promet molt bons resultats.

—Dies enera s' estrená á Lisboa lo drama «Terra baixa» d' En Angel Guimerá, traduït al portugués, obtenint éxit extraordinari. Dit drama s' está traduït en la actualitat al rus.

Del mateix autor, s' estrenará en lo Teatre Romea durant la present temporada una nova obra dramática que sembla portar per títol «La Farsa».

—La Acadèmia Calasancia de les Escuelas Pias de Barcelona ha obert un Certamen científich-literari en honor de San Josep de Calasanz, pel quin s' han ofert vint y tres premis á diferents treballs que poden ésser escrits lo mateix en catalá que en castellá. Los treballs que hi concorrin tenen d' ésser ortodoxos é indidits y dirigirse, avans del dia 27 de Agost próxim, al domicili social de la Academia (Real Colegi de les Escuelas Pias, Ronda de Sant Pau, 56). La distribució de premis finirá lloch lo dia 13 d' Octubre d' aquest any, poguentse concedir per cada premi dos mencions honoríficas.

Per tots los altres detalls, los interessats poden veure lo *Renacimiento* de dimecres, dia 20 del present mes.

—Nostre estimat consoci don Joan Vinyas y Comas ha sigut nomenat advocat del Estat interino d' aquesta Delegació ab lo sou de tres mil pessetas anyals. Nostre enhorabona.

—La Diputació provincial ha acordat contribuir á la suscripció nacional ab vinticinch mil pessetas, los diputats ab cinquanta pessetas cada un y 's empleats ab dos dias de sou.

—Lo Iltrm. Sr. Bisbe ha ordeuat que 's suprimeixin las matriculas ditas de pobres del Seminari, pagant d' aquí endavant aquestos mitja matricula, los que antes ne pagavan mitja la pagaran entera, y 's ordenandos deuran pagar per trimestres adelantats la estancia en lo Seminari, en compte de pagarla com se feya antes, quan eran ja vicaris.

—Ab motiu de les circumstancies han dexat de prestar servei los vapors de les cases «Prats y C.» y «Pinillos, Izquierdo y C.» que feyan l' itinerari de les Antilles.

—Pera facilitar la concurrencia de viatgers á les fires de Santa Creu de Figueres, la línea de Fransa expedirà bitllets d' anada y tornada á preus reduïts.

—El dia 5 de Maig s' han de concentrar en las zonas respectives los 30.000 homes que ha cridat lo Govern dels excedents de cap de 1897.

SUSCRIPCIÓ

iniciada per la patriótica *Associació Catalanista de la Costa de Llevant* á favor dels pobles perjudicats per los darrers ayguats de la comarca que representa, y especialment per Tordera que 's dels qui més desgracias hi han ocasionat.

Girona.

Suma anterior	222'50 plus.
Grober y C.ª (en comandita)	25'00 »
Joan Vila Fornes	25'00 »
Barrau y C.ª	20'00 »
Esteve Riera	10'00 »
Fills de E. G.	10'00 »
Narcís de Sambola	5'00 »
Joaquim Llobet de Pastors	5'00 »
Barange Germans	5'00 »
Bonaventura Gellart	5'00 »
Joseph Martí Guytó	5'00 »
Ignasi Vallés	2'00 »
Josep Gumbau Serra	3'00 »
Joaquim Calm	2'50 »
Ignasi Tor	2'00 »
Emili Ferrer	1'00 »
Eliseo Palou	4'00 »
Joaquim Fabrellas	2'00 »
E. Vivas	2'00 »
Narcís Madrenas	4'00 »
Joaquim Mas	1'00 »
Ramón de Berenguer	5'00 »
Francisco Monsalvatje	5'00 »
Francisco Viola	5'00 »
Llorens Massa	4'00 »
Joaquim Fábregas	2'50 »
Melitón Salellas	2'00 »
Diego Salas	2'00 »
Emili Teixidor	1'00 »
Arihur Murtra	1'00 »
Joaquim Daunís	1'00 »
Prianti y Magaldi	1'00 »
Pere Prunell	1'00 »
Juan Rotilan	0'50 »
Un fill de Malgrat	0'25 »

S' admeten donatius en lo local d' aquest Centre de la Joventut Catalanista, en la llibreria de Josep Franquet, Argentaria, y en casa D. Joan B. Torredó, Constitució, 43. 1.ª.

L' arbre d' En Pi y Molist

Sr. D. Salvador Albert.

Mon estimat amic: No lluny d' exa alegre vila de Sant Feliu de Guixols, perla de nostre hermosa costa levantina, terra endins y sobre la delitosa y pintoresca Vall de Aro, hi ha Solius, que no sé si es poble llogaret ò velinat, pero si sé que está enplassat aposta pera que desde allí la vista pugui gosar d' un panorama tant accidentat de líneas com rich de llum y de color. Y al cim d' un puig, apartat de les cases, s' aixeca voltat de suredes lo vell *Mas Tapioles*, que conserva per dintre y per fora, en son conjunt y en sos detalls, la fesomia propia y característica de les antigues cases de pagés ò *masies* catalanes ab tota llur senzilla y simpática rustiguesa. A un tirat de pedra de baiilet del casal, exten ses retortolligades branques un suro, vell ferrer y sapat, al qui la gent de la encontrada ha batejat ab lo nom de *l' arbre de n' En Pi*, y que avans era conegut per lo *suro vell*.

Ni l' arbre per si meteix té res d' extraordinari respecte als altres de la seva especie y de la seva edat, ni es presumible que son nom passi á la historia, com lo d' altres arbres, unit al recort de cap personatge més ò menys célebre ò d' algun fet ruidós y memorable. Nó: en quant á n' axó no m' faig il·lusions; lo verossimil es que 'l recort de *l' Arbre d' en Pi* no visca gayre més del que viscam los que coneguèrem á n' En Pi y Molist. Pera nosaltres, si, té interés y será sempre desvetllador de tendres recordances, y fins de reflexions fondes lo *suro vell*; perque als que 'ns formem com una especie de religió ab los recorts dels sers qui hem estimat nos plau l' evocar y 'l fer reviuire en la memoria una munió d' imatges de coses petites, á voltes de veritables nores de la vida íntima, quin conjunt y enllás, no obstant, tenen lo dó de refrigerar y platjeriar l' esperit; y no es gens extrany, que ab los ulls de la fantasia, arrivem en certs moments á contemplar com en visió al·lusionadora, la personalitat tornada á la vida del ben plorat amic. Y quelcom d' axó 'ns succeeix á V. y á mi sempre que veyem lo *suro vell* del *Mas Tapioles*. Al peu de son tronch aspre y arrugat se 'ns hi apareix sentat encara lo bon don Emili. La visió objectiva y la visió subjectiva s' juntan, compenetrantse, y s' completan; y per més que allí en realitat hi ha sols un arbre nos empenyem en seguir veyent-hi un arbre, y un home Jo no sabria pas dir quina de les dos imatges resulta més clara y fereix ab més vigor á la ànima; si la que vé del exterior y va á pintarse á la retina, ò la que la pensa forja ab recorts escalfats pel carinyo y va á pintarse á l' exterior; j pero bé pot V. admetre 'm, per més que no ho encerti á explicar com voldria, que, en nostre cas (que no arriba, ni de molt, á lo patològich), pot molt be succehir una cosa semblant á la que succeeix ab les que 'ls fisichs anomenen *imatges virtuals* ò *imatges reals*; tant netes, tant vigoroses poden resultar les unes com les altres, y totes elles igualment *verdaderes* pel qui les percibeix.

En Jaume, en Menció, la Doloretas, en Manelet, en Jodn del Moli... y totes aquelles bones gents, los hi ensenyarian l' *Arbre d' En Pi* als turistes ò curiosos que pugin á Solius; los hi contarán que don Emili anava molt sovint á les primeres hores del matí y quasi cada dia en avent dinat, á seure 's á la ombra del *suro vell*, sempre ab algun libre ò ab alguns papers á les mans, y allà 's passava llargues estones llegint y escrivint... pero no veuenh més que l' *Arbre*, perque miran sols ab los ulls de la cara. Pera veurhi també á n' En Pi y Molist, se necessita mirar ademés ab los ulls de la ànima. D' aquesta manera miran, quan pujan á Solius, les senyores Garcini y Bacigalupi; los Roca, Barraquer, Vila, Sicars, Corominas, Mas, Dau... y altres y altres parents ò amichs del inolvidable autor dels *Primores de don Quijote*; d' aquesta manera mirém V. y J. y potser nos donem á fantasiejar... perque 'ns hi inclina la

condició natural del nostre temperament un xich somniader. ¿Que hi fa que d' aquell bell recó de la terra empordanesa n' hage desaparegut per sempre l' home y no hi quedí més que l' *arbre*?

En lo mon de la materia era natural que axó succehis: un suro pot viure segles, mentres que la existencia de l' home de més llarga vida passa com una bufada... ¿Qui sab quants anys lo *suro vell* estigué esperant á n' En Pi, avans de que En Pi nasqués? ¿Qui sab quants anys més, després de la mort d' En Pi, seguirá son *arbre* dret, fort y endurit pel sol, per les pluges, pels vents y les gelades, resistent ferm les testes escameses de la fera tramontana, dret y sens monre 's, agarrat al terrer, endinsant en lo sol pedregós ses arrels poderoses? Pero á la fi, un dia... un dia la destralt del llenyatayre abatrà lo suro vell, ò el llamp zichsaguejant en mitg dels negres y prenyats núvols, caurà de sopte ab espatech horrible y al esquexar lo pompós brancatge y al fendir y esquerdar lo tronch robust, l' envoltará tot d' un globo de llum enlluernadora y en un remolí de foc que cremará y carbonisará, ferá tornar lo cendra, al pobre veterà de la sureda. Ja, llavors, ni pols ni cendres quedarán tampoch dels ossos d' En Pi; pero, en lo mon del esperit l' análisis psicopàtic de *«la figura más seria que ha producido la humanidad»* y l' comentari *«del libro más patético que ha producido la literatura»*; les erudites *«Cartas de Pompei»*, y l' ingenú y genial discurs *del enamorado de la gloria*, seguirán vivint y bategant pera ensenyansa y delectació dels amants de les belles lletres y com gala y model de la bona parla castellana. Perque les obres de nostre don Emili, més fresques, més sucoses, més robustes y més fermament arrelades que son *arbre*, aquell suro sota del quin foren concebudes, haurán resistit les ventades de la critica, triomfat de les glassades, y gelades de la indiferencia y parat los trets de la enveja. En aquell cim de Solius s' engendraren; allí comensá en la pensa d' En Pi lo que, no recordo qui, anomenava *«la travallosa gestació de l' ingeni»*; que *«l sossego, lo lloch apacible, la amenitat dels camps, la puresa dels cels, lo murmuri de les fonts, la quietut de l' esperit, conduhexen á que les muses més xorques se mostrin fecondes y dongan al mon parts que l' omplin de content y maravella.»*

Los pobres pagesos que, á les primeres hores del matí ò de la tarde, trobavan á don Emili atareyat en son treball intelectual y bescambiavan ab ell un franch saludo, ¿com anirian á entendre ni tant sols sospitar que aquell home ja d' edat, mal vestit, de semblant senzill, pacífich y bondados, que s' entretenia fulejant llibres y regirant paperots, sentat tranquilament aprop d' un arbre, estava fent lo croquis d' altres llibres seus qu' havian de viure molt, moltíssim més que l' *suro vell* que semblava etern?

No 'ls pagesos, si nosaltres qu' estimavan á n' En Pi y á les seves obres, que 'ns delitavam ab elles, y després de posarles sobre nostre cap, las guardam com or en caxa ò com reliquia de Sant, nosaltres si que al evocar avuy lo recort y la imatge del finat autor, podem exclamar, axecant lo cor y la mirada

¡Non omnis moriar!

E. BERTRAN y RUBIO

(Trad. de *La Lealtad*, de Sant Feliu de Guixols.)

SECCIÓ LITERARIA

D' ACTUALITAT

Vamos, qu' ara si que podem dir que 'ls yankees 'ns estiman de veras: oh, quins discursos tan estrepitosos, quins aplausos tan estrepitosos y quins xiulets tan estrepitosos: se tiran las

llibres pel cap, se donan bofetadas, y tot ab lo major entusiasme, per 'l grandíssim carinyo que 'ns tenen... Jo m' penso qu' hi ha senador yankee, qu' á la nit d' un quant temps á n' aquesta part deu tenir uns somnis espantosos.

—Mary... Mary... ¡oh!... Mary.....

—Que tens, amor meu,—l' hi deu dir la seva costella, presa del major espant.

—Mary... sabs lo que acabo de somiar?

—Que acabas de somiar.....

—Terrible, Mary, terrible... Oh, un espanyol gran, gran, m' estirava per la levita, sabs, y m' volia demanar no sé que, y m' estirava, m' estirava, oh! y jo n' m podia desfer y.....

—Pero es veritat aixó?

—Qué si es veritat... No t' burlis de mí, Mary, perque.....

Y fregantse los ulls, lo digníssim senador, ab la barretina de dormir, está interessantíssim y mirantse á la seva dona ab uns ulls com unas taronjas, l' hi pregunta:

—Pero vols dir, Mary, que son terribles los espanyols?

—No ho sé pas, deixam dormir que ja m' has despertat quatre vegadas.

Lo bon home apoya lo cap en lo coixí, se dona cops á la barretina y mira si s' pot entregar en los dominis de Morfeu... pero sembla qu' está escrit, que no puga dormir aquella nit, perque al cap d' una mica un salt horrorós del digníssim espós fa frontollar tot lo cos de la respectable Mary y.....

—Demá al Senat me la pagaréu tots junts.....

De la pesadilla aquella 'ls espanyols ho paguem: l' endemá, l' home pronuncia un discurs en lo que 'ns tira las fletas més divinas... Lo poble aplaudeix, los amichs s' exaltan, y ell després explica á un amic lo perque d' aquell discurs: aixó no ho crehuen pas, no es veritat?... Donchs l' amic si, y ja dona per sentat qu' un espanyol haurá atravesat l' Atlantich á correucyta per jugarli aquella broma tan pesada... ¡Oh 'ls yankees y quina fecunditat d' ingeni tenen!... Desde que lo febre dels espanyols 'ls hi ha surtit, pintan uns ninots, que no sembla sino qu' haguin perdut hasta la ínfima rosca de la roda catarina; dihuen ells que 'ls francesos tenen lo qun s' en diu *emballement*, qu' ells no s' *emballent* may per res... Jo també ho pensava aixis, pero al veure las láminas del *Illustrated* confesso qu' he caygut materialment de espattlas...

Els no, ells no s' *emballent* may, pero alló de pintar á un espanyol petit, petit, agafat per una grossa ma de policia ¿qu' es?... Y aquell yankee tan estrafalari que ab unas estisoras de mitg pam mitgparteix á un espanyol ¿qu' es?... Y aquell dibuix de lladre partibulari ab un *spannish trade mark* á sota ¿qu' es sino vereuho ab vidres de multiplicar, aficionantse á matar espanyols ab l' imaginació, á *porrillo*, com dihuen á Castilla?... No, no es estrany qu' aquella classe baixa s' axalti y mati á un comediant disfressat d' espanyol qu' al teatre l' havian mort de per riure y al carrer lo mataren de veras. Y que consti qu' encare l' *Illustrated*, segons diu l' *Illustration* de Paris está escrit pera la classe alta com la nostra *Ilustración Española y Americana*, fassin ara lo favor de dirme que es lo qu' haurán escrit per la classe baixa.....

Davant de tanta depravació, no es estrany que tothom protesti: que 'ls ánimos d' allí estiguin á la febre del *rojo blanco*. y que 'l senyor Mac-Kinley digui á las potencies qu' está be, y que ell no pot ab lo poble y fassi aquell missatge de guilla... Potser si que pel missatge es va inspirar també en una d' aquelles caricaturas tan remacas?... Lo qu' es los sucrayres s' deuen fregar las mans ab grandíssima satisfacció: ells han donat comiat al Sant Pare y á las potencias passants ho tot per sobre l' espattla, pero no contan ab la *huespeda* y aquesta es Espanya: si senyors, Espanya que no trinxia nort-americans ni diu res, pero si estalla la guerra ja n' trinxará, y aixó si que será ben be perque ells s' ho hauran buscat y... quins somnis tan terribles llavoras: á las horas veuran que no es lo mateix s' *emballer* en lo paper que s' *emballer* á l' aygua salada; veuran ab quina cortesia se 'ls reb á Cuba, y ja veuran també los famosíssims sucrayres, com antes de fregarse las mans ab tan d'entusiasme com ara, se grataran un xich l' orela y cada vegada una miqueta més... Y també han de veure com lo senador suposat, pega bofetada al llum al mateix temps qu' á la seva dona y tremolant com una fulla exclamará;

—Mary, oh Mary!... uff! perduda doctrina Monröe... Cuba Spanish... oh, Spanish Cuba... y donant un furiós cop de péu, tirará á la seva dona daltabaix del llit.....

F. B. A.

SECCIO RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

- Dissapte 24—S. Jordi m.
- Diumenge, 25—Sta. Bona vg.
- Dilluns, 26—S. Aniano b.
- Dimars, 27—S. Cleto p.
- Dimecres, 28—S. Anastasi p.
- Dijous, 29—S. Prudenci b.
- Divendres, 30—S. Pere mr.

QUARANTA HORES.

Avay se troban en la Iglesia de las Hermanitas

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
Ferreria Vallés 1.—JORDA.

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona			De Gerona á Port-Bou		
	Mati	Tarde		Mati	Tarde
Correu.	6'48		Omnibus.	8'39	
Cárrega.	10'37		Cárrega.		12'43
Omnibus.		3	Mixte.		5'40
Rápit.		5'09	Correu.		7'35

Los trens correns y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 3.ª y el rápit de 1.ª y 2.^a

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el corren de 1.ª y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu			De San Feliu á Gerona		
	Mati	Tarde		Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09		Correu.	4'32	
Correu.	8'34		Mixte.	7'30	
Mixte.	11'44		Correu.		12'44
Mixte.		3'22	Mixte.		2'50
Correu.		5'35	Tren de banyistes (Juriol y Agost).		5'40

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer			De Amer á Salt (Gerona)		
	Mati	Tarde		Mati	Tarde
Núm. 2.	9'40		Núm. 1.	7'40	
Núm. 4.		3	Núm. 3.		4
Núm. 6.		6	Núm. 5.		4'30

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

ORDINACIONS

Pera Banyolas á las 9 y 11 mati (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 mati (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Sella y Amer á las 10 mati (correu) Hosta de Miquel Boix. (Plassa del Gra)

Pera Salt tot lo mati fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedr)

Grant exit en moltissimas familias

D' ESPANYA

La gran sopa **Purés** marca Baget-Reus

Recomanan son as totas las eminencias mélicas del mon, per esser la mes agradable, económica, alimenticia y mes facil de digirir. Ab l'ús constant d' ellas se consegueix mes facilitat en la digestió, fomenta la bellesa física y presta al cos un marcat caracter de llengeresa y galanura. Lo poder nutritiu necessita de una materia asoadi en los aliments y aquesta se troba en las sopas «de PURÉS MARCA BAGET, que mantenen nostros humors en un saludable estat d' alcolicitat que 'ns preserva del reumatisme, gota, diabetis y demes dolencias originals.

Las clases, nuy posadas á la venta son: *Puré de pessols verts.*—*Puré de fabas.*—*Puré de lletins.*—*Puré de fassols.*—*Puré de flor de arros.*—*Puré de flor de cibada.*—*Puré de flor de sigrons torrats de Font de Sauco y la gran «salsa universal.»*

PREUS DE VENTA

Un paquet que val pel públich un ral, produeix de 7 á 9 plats de sopa y un paquet doble, que val 2 rals produeix de 15 á 17 plats.

PUNTS DE VENTA EN AQUESTA CAPITAL

- En Benet Massot—Plassa del Marqués de Camps
- » Ramón Lladó—Carrer de Barcelona, núm. 7
- » Antoni Guarmoner—En Francisco 4
- » Llorens Massa—Rambla
- » Emili Andrés—Sta. Clara 4
- » Sebastiá Alsina—Mercaders 20

Reperentant exclusiu en la Provincia,

Ramón Gispert.—Gerona.

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA"

Rota de Administració. Cort-Real, núm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Gerona. . . . . 1 pesseta trimestre
Estranger. . . . . 4'50 pessetas trimestre
Fov. . . . . 4'25 id. id.
Un número sol. . . . . 0'10 id. id.

CORREUS

ENTRADAS

Madrid.	8'48	mati.
Barcelona.	8'48	m.
França.	7'00	m. y 3'19 tarde
Puigcerdá y Ripoll.	5'30	m.
Olot y sa línea.	5'30	
Sant Feliu de Guixols.	7'00	m. y 6 tarde
Amer y sa línea.	6'30	m.
Sant Aniol y sa línea.	7'00	m.
Estanyol y sa línea.	7'00	m.

SORTIDAS

3'49	tarde
7'00	mati
8'48	m. y 8'00 nit.
11'00	m.
11'00	m.
9'00	m. y 6'00 tarde
10'00	m.
10'00	m.
10'00	m.

BANCH VITALICI DE ESPANYA

LA PREVISIÓN

BANCH VITALICI DE CATALUNYA
Compañias de segurs sobre la vida reunidas
Carrer Ample, núm. 64
BARCELONA

CAPITAL SOCIAL

15.000,000 Ds. PESSETES

Reservas en 31 Desembre de 1896. 9.235,908'05 pssetes
Capitals assegurats desde la fundació de las C.^{as} fins al 31 Dbre. 1897. 203.-80,352'95 >
Pagat per sinistres, pólissas vensudas y altres comptes fins igual data. 13.382,881'64 >

Delegat general en la Provincia

Joseph Coderch y Bacó

Representant en la Capital

Anicet Palahi

Agents en la mateixa

Toribi Corominas.—Narcis Boadas

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera teuyir lo cabell. No ten val en lo mon, perquè á més de sos efectes marevellosos, no tanca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprent específich. se usa en dita perruqueria.

5, CARRER DE L' ARGENTERIA 5.—ENTRESOL.

GERONA

Son tinturas superiores las que en Máximo fabrica: tenyintse ab elles, senyors un vell, troba sense esfors dona jove, guapa y rica.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANEA